

Gemeenteraad

Vergadering van 25 april 2023

Beleid en Uitvoering - Samenleving en
Ontwikkeling

2023_RAAD_00025 Lijst met gevallen waarvoor participatie op basis van de Omgevingswet verplicht is

Portefeuillehouder

M. Smit

Andere betrokken portefeuillehouders

B. Harmsma

Samenvatting

De Omgevingswet stimuleert vroegtijdige participatie. Daarnaast sluit het stimuleren van vroegtijdige participatie naadloos aan op onze, door uw raad vastgestelde, visie op (inwoners)participatie. Maar kunnen en willen we participatie ook verplichten voor initiatiefnemers? En voor welke gevallen dan? Voor activiteiten die niet voldoen aan de regels van het omgevingsplan *kán* de gemeenteraad gevallen aanwijzen waarvoor participatie verplicht is. Hier heeft u als raad enkele opties. Tijdens de Politieke Markt van 18 januari 2022 is de voorkeur uitgesproken om participatie te verplichten 'bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten wanneer het bindend adviesrecht van toepassing is'. Deze voorkeur is uitgewerkt in dit voorstel.

Beschrijving

Inleiding

De Omgevingswet stimuleert vroegtijdige participatie. Daarmee kunnen overheden namelijk op tijd belangen, meningen en creativiteit op tafel krijgen. De wet zegt over participatie: het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit. Met belanghebbenden bedoelt de wet burgers, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden.

Het stimuleren van vroegtijdige participatie sluit naadloos aan op onze, door uw raad vastgestelde, visie op (inwoners)participatie. Maar kunnen en willen we participatie ook verplichten voor initiatiefnemers? En voor welke gevallen dan? Wat betekent het concreet bij inwerkingtreding van de Omgevingswet?

Participatie is niet nieuw. Ook nu stimuleren we initiatiefnemers om te participeren met inwoners, zodat steun voor het initiatief ontstaat. Voor het opstellen van een omgevingsplan is participatie al wettelijk verplicht voor de overheid. Daarmee is geborgd dat belanghebbenden in een vroeg stadium betrokken worden. Uw raad heeft op 28 september 2021 de 'Visie op (inwoners) participatie' vastgesteld. In deze visie staat waar een goed participatieproces aan moet voldoen. In de door uw raad vast te stellen Participatieverordening is dit vertaald naar duidelijke regels.

Onder de Omgevingswet is het echter ook mogelijk om voor bepaalde buitenplanse omgevingsplanactiviteiten participatie verplicht te stellen. Dat is een nieuw instrument. In dit raadsvoorstel gaat het dus om de wettelijk geboden mogelijkheid aan de raad om participatie verplicht te stellen voor bepaalde gevallen. Initiatiefnemers die een initiatief hebben dat niet voldoet aan de regels van het omgevingsplan (buitenplanse omgevingsplanactiviteit) kunnen voor bepaalde gevallen verplicht worden tot participatie. Uw raad heeft de bevoegdheid om voor activiteiten die niet voldoen aan de regels van het omgevingsplan gevallen aan te wijzen waarvoor participatie verplicht is (artikel 16.55 lid 7 van de Omgevingswet). Het is dan aan de initiatiefnemer om de participatie en het overleg te organiseren voordat een aanvraag om van het omgevingsplan af te wijken kan worden ingediend. Uw raad kan geen vormeisen stellen aan de participatie. Met andere woorden, de raad kan alleen gevallen aanwijzen waarvoor participatie verplicht is, niet hoe die vormgegeven moet worden. De 'gereedheidskist' als benoemd in de 'Visie op (inwoners) participatie' en de beleidsnotitie 'Participatie onder de Omgevingswet' helpen bij het stimuleren van participatie en het ondersteunen van de initiatiefnemers.

Tijdens een werkvergadering en tijdens de politieke markt van 18 januari 2022 heeft het college aan uw raad een adviesnota voorgelegd (bijlage II). In deze adviesnota zijn verschillende mogelijke keuzes voor uw raad toegelicht. Uw raad heeft tijdens de politieke markt van 18 januari 2022 de voorkeur uitgesproken om de lijst met gevallen waarvoor participatie verplicht is, te koppelen aan de lijst met gevallen waarvoor advies van de raad nodig is voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit. De lijst met gevallen waarvoor advies nodig is van raad is op 25 januari 2022 door uw raad vastgesteld.

Ook is bij dit raadsvoorstel in bijlage III ingegaan op de vragen van de fractie van de ChristenUnie bij de politieke markt van 18 januari 2022, naar aanleiding van de bespreking van de adviesnota (bijlage II).

Gewenst resultaat

Het nemen van een besluit omtrent de vaststelling van de voorgestelde lijst met gevallen waarvoor participatie verplicht is bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten. Door deze lijst is het voor een ieder duidelijk voor welke initiatieven participatie verplicht is bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.

Argumenten

Hieronder worden de argumenten met betrekking tot de 'Lijst met gevallen waarvoor participatie verplicht is' weergegeven. Het gaat hierbij om een koppeling met de lijst met gevallen waarvoor bindend adviesrecht van de raad van toepassing is. In deze gevallen geldt dus ook altijd een participatieplicht.

1.1 Het gaat om plannen die een aanzienlijke impact kunnen hebben op de fysieke leefomgeving. Het is daarom belangrijk dat de omgeving vroegtijdig wordt betrokken bij dergelijke plannen.

1.2. Aan de voorkant is duidelijk bij welke plannen initiatiefnemers door de gemeente worden verplicht tot het toepassen van participatie.

1.3. Met de 'gereedheidskist' (als benoemd in de Visie op inwonersparticipatie) en de beleidsnotitie Participatie onder de Omgevingswet kunnen we initiatiefnemers goed ondersteunen en stimuleren om (voldoende) te participeren.

1.4. Wanneer het bindend advies recht van toepassing is, moet de raad zo volledig mogelijk geïnformeerd worden. Inzicht in het draagvlak voor een initiatief maakt hier onderdeel van uit. Dit betekent dat uw raad ook gaat over het beoordelen van het participatieproces bij aanvragen waarbij u participatie verplicht heeft gesteld.

1.5. Er spreekt vertrouwen uit naar inwoners en ondernemers dat zij zelf de noodzaak zien voor het (vroegtijdig) betrekken van belanghebbenden door participatie bij gevallen die niet zijn opgenomen in de lijst, niet verplicht te stellen.

Kanttekeningen en risico's

Hieronder worden de kanttekeningen met betrekking tot de lijst met gevallen waarvoor participatie verplicht is weergegeven.

2.1. Naar verwachting zal dit 2 – 5 initiatieven per jaar betreffen. Het gaat hierbij om initiatieven met een grote impact op de fysieke leefomgeving. Voorbeelden hiervan zijn: woningbouwprojecten met meer dan 11 woningen, grote uitbreiding agrarische bedrijven, duurzame energieprojecten etc.

2.2. Mocht een initiatiefnemer geen voorstander zijn van participatie, dan is het denkbaar dat deze participatie minimaal zal toepassen. De toekomstige jurisprudentie over de Omgevingswet zal uitwijzen in hoeverre gebrekkige participatie als harde weigeringsgrond kan worden gebruikt voor ruimtelijke initiatieven.

Duurzaamheid en social return

N.v.t.

Financiële toelichting

Wanneer voor een ruimtelijke initiatief een participatieplicht geldt, omdat het een geval betreft zoals vastgelegd in deze lijst, dan zal de initiatiefnemer een participatieproces moeten doorlopen. De kosten hiervan zijn voor de initiatiefnemer.

Communicatie en participatie

Op 28 september 2021 is de 'Visie op (inwoners)participatie' vastgesteld door uw raad. Deze visie is tot stand gekomen met veel interne en externe inbreng. Het (al dan niet) verplicht stellen van participatie is meegenomen in de gevoerde gesprekken en bijeenkomsten en gebruikt als input voor de Lijst met gevallen waarvoor participatie op basis van de Omgevingswet verplicht is.

Uitvoering en planning

De lijst met gevallen waarvoor participatie verplicht is treedt in werking wanneer de Omgevingswet in werking treedt. Naar verwachting is dit op 1 januari 2024. Na één jaar zal deze lijst geëvalueerd en waar nodig, aangepast worden.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

1. De 'Lijst met gevallen waarvoor participatie verplicht is' vast te stellen, volgens Bijlage I bij dit voorstel.

2. Dat dit besluit in werking treedt met ingang van de dag waarop de Omgevingswet in werking treedt.